

базовых и приоритетных компонентов при обучении иностранному языку в школе, в том числе при написании программ и создании современных учебников.

Литература

1. Верещагин Е.М., Тамм Э.М. К дальнейшему развитию теории и практики лингвострановедческой компарации лексики в преподавании русского языка иностранцам. – М. : Русский язык, 1979. – 235 с. – С. 106 – 121.
2. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. 4-е изд., перераб. и доп. – М. : Русский язык, 1990. – 246 с.
3. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Лингвострановедческая теория слова. – М. : Русский язык, 1980. – 320 с.
4. Григорьева Е.Я. Проектирование школьного иноязычного образования в условиях его модернизации / Григорьева Е.Я. // Иностранные языки в школе. – 2014. – № 7 – С. 10 – 14.
5. Пассов Е.И. Развитие индивидуальности в диалоге культур : программа-концепция коммуникативного иноязычного образования. – М. : Просвещение, 2000. – 156 с.
6. XII congres mondial de la FIPF. Quebec, 2008 // EduFLE.net / Politique linguistique et FLE. URL: <http://www.edufle.net/+XIIe-congres-mondial-de-la-FIPF+.htm>

E. Y. Grigoryeva

Institut of Foreign Languages, Moscow City Teachers' Training University
e-mail: egrig@inbox.ru

The psychological features of the content of foreign language education in secondary school

Key words: teaching foreign languages, the psychological approach, the content of foreign language education, linguosociocultural orientation to learning, motivation.

The article deals with the psychological features of the content of foreign language education, aimed at personal development of the student of didactic materials. With the position of the psychological approach presents a list of the main abilities in the system of communication on foreign language education. Linguosociocultural considered training as one of the ways of improving the content of teaching foreign languages and motivation to learn foreign languages. Linguosociocultural component from the point of view of the intensification of the communication approach is a means to meet cognitive and communicative needs of students. In this regard, linguosociocultural orientation is one of the basic and priority components in teaching foreign language in school, including writing programs and the creation of modern school nicknames.

УДК 811.161.1:371.315:808.5

А. І. Дрозд, С. В. Мороз

Дошкільний навчальний заклад № 90 «Волошка» м. Запоріжжя

А. Ф. Курінна

Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

e-mail: Felixsovna@i.ua

Лінгвориторична особистість вихованців дошкільного навчального закладу (з досвіду роботи педагогічного колективу ДНЗ № 90 м. Запоріжжя)

Ключевые слова: лингвориторическая личность воспитанника, лингвориторические способности дошкольников, коммуникативная компетенция, критерии коммуникативной компетенции дошкольников.

Статья посвящена описанию работы творческой группы педагогического коллектива дошкольного учебного учреждения № 90 «Волошка» над решением проблемы развития лингвориторических способностей воспитанников детского ясли-сада, а именно – разработкам разных форм и методов работы, дидактического материала,

планированию работы с детьми, ките рев коммуникативной компетенции детей. В публикации прослеживаются этапы работы творческой группы – от изучения опыта в этом вопросе до разработок теоретического и практического материала для работы с воспитанниками и их родителями.

Серед усіх проблем, пов'язаних з модернізацією системи освіти в Україні, найбільш складною виявилася саме перебудова позиції педагога-вихователя – від авторитарної, характерної для традиційної педагогіки тоталітарного суспільства, до позиції педагога, здатного сприймати мир дитинства як самоцінність, проявляти емпатію, повагу до вихованців, визнавати їхнє право на власну думку, самостійність суджень, право на помилку.

Комунікативна компетенція виконує головну роль у формуванні лінгвориторичної особистості, особистості духовно-моральної, екологічно мислячої, соціально й фізично здорової, що має стабільний комунікативний потенціал. І йдеться мова не тільки про лінгвориторичну особистість вихованця, а й лінгвориторичну особистість педагога-вихователя як компетентного носія мови. Аналіз змісту й цільових настанов освітнього процесу дозволяє визначити нові вимоги до професійної культури вихователя дошкільного навчального закладу (далі – ДНЗ), тому що саме з нього починається формування комунікативного потенціалу особистості освітянина. Поряд з компетентністю в предметній галузі, методологічною культурою й досконалістю в оволодінні методикою організації навчального процесу пріоритетними стають широкий кругозір, духовне багатство, моральний вигляд, психологічні особливості вихователя та його комунікативна культура.

Саме з комунікативної культури педагога-вихователя починається виховання творчої особистості вихованця з добре розвиненими комунікативними якостями, здатної до продуктивного спілкування. Теоретичні засади формування лінгвориторичної особистості вихованця дошкільного закладу становлять психолого-педагогічні праці, в яких розкрито закономірності формування творчості в дошкільному дитинстві (Л. Виготський, Н. Ветлугіна, Д. Ельконін, О. Запорожець, Н. Сакуліна, Б. Теплов, Є. Фльоріна); теорія мовленнєвої діяльності (Л. Виготський, М. Жинкін, О. Леонт'єв, О. Лурія, С. Рубінштейн, І. Синиця, Т. Ушакова, О. Шахнарович); наукові доробки педагогів з проблем мови і мовлення (С. Русова, Є. Тихеева, К. Ушинський, В. Федяєвська та ін.), лінгвістів (М. Кочерган, О. Мельничук, М. Плющ, С. Семчинський, В. Русанівський, М. Шанський) та лінгводидактів з навчання дітей рідної мови (А. Богуш, М. Вашуленко, М. Жовтобрюх, Т. Ладиженська, М. Львов, Л. Мацько, В. Мельничайко, Н. Орланова, Л. Паламар, М. Пентилюк, Ф. Сохін, М. Стельмахович, О. Ушакова, О. Хрошковська, А. Шибіцька та ін.).

Актуальність розвитку навичок комунікативного мовлення у дітей дошкільного віку передбачена документом «Базовий компонент дошкільної освіти» (нова редакція 2012 року), комплексною додатковою освітньою програмою «Дитина в дошкільні роки» (авторський колектив кафедри дошкільної та початкової освіти Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, далі – ЗОППО) [1] й складає актуальність розвитку лінгвориторичних здібностей у дітей дошкільного віку – проблеми, над якою працює творча група педагогічного колективу ДНЗ (ясла-садок) № 90 «Волошка».

Мета статті – простежити етапи роботи творчої групи педагогічного колективу ДНЗ (ясла-садок) № 90 «Волошка» з проблеми розвитку лінгвориторичних здібностей у дітей дошкільного віку від вивчення досвіду з цього питання до розробок теоретичного та практичного матеріалу щодо роботи з вихованцями та їх батьками.

У «Базовому компоненті дошкільної освіти» визначено рівень сформованості комунікативної компетенції, спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях,

уміння орієнтуватися в ситуації спілкування, ініціативність спілкування, стриманість у спілкуванні, культура мовленнєвої комунікації. Комунікативна компетенція передбачає сформованість усіх видів мовленнєвої компетенції. Виходячи з цього стає зрозуміло, що розвиток лінгвориторичних здібностей у дітей дошкільного віку має комплексний характер, тобто потребує одночасного розвитку, як вербальних засобів спілкування (фонетичної, лексичної, граматичної, діалогічної і монологічної компетенції) так і невербальних засобів (міміка, жести, темп і тембр голосу, мовне дихання, слухова увага), а також володіння нормами мовленнєвого етикету в певних життєвих ситуаціях.

А. Ф. Курінна у статті «Некоторые вопросы риторизации языкового образования детей старшего дошкольного возраста» наводить приклади експериментальних даних обстеження рівня розвитку культури мовленнєвого спілкування, виразності мовлення, володіння формулами мовленнєвого етикету, отримані Є. Амантьєвою, А. Богуш, С. Хаджирадєвою, А. Чулковою, які свідчать про низький рівень розвитку цього феномену (до 8,6 %) в дітей дошкільного віку, щодо достатнього рівню всіх структурних компонентів культури мовленнєвого спілкування, то він становить не більш 15 % дітей старшого дошкільного віку [2].

Саме тому педагоги дошкільного закладу вирішили більш ретельно дослідити рівень сформованості лінгвориторичних здібностей своїх вихованців. Вихователями ДНЗ Ю. Єфановою і С. Чугуєнко були розроблені критерії оцінювання лінгвориторичної компетенції дітей молодшої, середньої та старшої груп відповідно до вимог «Базового компонента дошкільної освіти» та комплексної додаткової освітньої програми «Дитина в дошкільні роки». Методом вивчення й аналізу інформації обрали моніторинг, який вважається одним із найбільш оптимальних методів: моніторинг надає можливість, по-перше, оптимізувати процес індивідуального розвитку; по-друге, забезпечити реальне визначення результатів розвитку та навчання; по-третє, керуючись обраними критеріями, звести до мінімуму помилки в оцінюванні сформованої компетентності дитини.

Проведення педагогами-вихователями творчої групи обстеження щодо лінгвориторичної компетенції дітей передбачено у вересні, січні й травні. Результати обстеження заносяться в таблицю якісних результатів моніторингового вивчення, де вказано кількість дітей «Н», «С», «Д», «В», рівнів, відсоткові розрахунки та висновки й рекомендації вихователя, методиста або завідувача.

У вересні 2013 року вихователі дослідили і проаналізували рівень лінгвориторичної компетенції дітей кожної вікової групи. Дітей з достатнім та високим рівнем комунікативної компетенції виявлено:

- в молодшій групі № 2 «Рибка» – із 24 респондентів: «В» – 0; «Д» – 0; «С» – 0; «Н» – 24 (100 %);
- в середній групі № 3 «Зірочка» – із 24 респондентів: «В» – 1 (5 %); «Д» – 5 (30 %); «С» – 11 (61 %); «Н» – 0;
- в старшій групі № 4 «Сонечко» – із 22 респондентів: «В» – 1 (4%); «Д» – 12 (55 %); «С» – 9 (41 %); «Н» – 0.

Отримані результати підтвердили висновки Є. Амантьєвої, А. Богуш та інших фахівців про низький рівень лінгвориторичної компетенції дітей дошкільного віку та значущість в якісному формуванні мовленнєвих здібностей дошкільників ведучої ролі вихователя [4]. З метою поглиблення своїх професійних знань і навичок для роботи з розвитку лінгвориторичних здібностей дітей вихователі дошкільного закладу Ю. Єфанова і С. Чугуєнко впродовж 2013 – 2014 навчальних років відвідують теоретичні та практичні семінари для методистів, вихователів ДНЗ з проблеми «Розвиток лінгвориторичних здібностей у дітей дошкільного віку» під керівництвом доцента ЗОШПО А. Курінної та опрацьовують запропоновану керівником літературу.

На II етапі роботи творчої групи ДНЗ № 90 з проблеми «Розвиток лінгвориторичних здібностей у дітей дошкільного віку» (2014 – 2015 навчальні роки) педагогами було зроблено:

- вибір змісту роботи, методів і прийому навчання;
- добір дидактичних ігор, демонстраційного та роздавального матеріалу;
- власні розробки ігор, демонстраційного та роздавального матеріалу, конспектів занять, консультацій, порад, пам'яток для вихователів і батьків.

Учасники творчої групи (А. Дрозд – завідувач ДНЗ; С. Мороз – методист-психолог ДНЗ; Ю. Єфанова та С. Чугуєнко – вихователі ДНЗ) вирішили, що роботу з дітьми щодо продуктивного формування лінгвориторичних навичок у дошкільників доречно починати вже в молодшій групі як підготовчий етап до повноцінних занять з риторики.

Саме тому вихователями на заняттях з розвитку мовлення проводиться робота з поглиблення активного словника дітей, граматичної культури мови з метою розвитку навичок діалогічного та монологічного мовлення. Отримані знання закріплюються впродовж дня в дидактичних іграх, під час індивідуальних занять, поглиблюються на інших заняттях. На заняттях зі звукової культури мовлення приділяється увага розвитку артикуляційного апарату дітей, правильній і чіткій звуковимові, а також розвитку сили і темпу голосу, мовного дихання, слухової уваги. Використовуючи психогімнастику малюки навчаються виявляти свої почуття та емоції. Для щоденної роботи з дітьми вихователями С. Чугуєнко та Ю. Єфановою розроблюються щомісячні (з вересня по травень) циклограми ігор на розвиток навичок спілкування (вербального і невербального) та розвиток володіння нормами мовленнєвого етикету. З дітьми достатнього і високого рівня комунікативної компетенції для поглиблення знань і навичок проводяться один раз на тиждень індивідуально-групові ігри-заняття. Вихователі готують для своєї вікової групи конспекти ігор-занять, психогімнастик та етюдів.

Результати діагностичного обстеження дітей молодшої та середньої груп (вересень 2014 року) довели, що обирати заняття з риторики основною формою лінгвориторичної діяльності в ДНЗ ще рано – доречно продовжити підготовчий етап і впродовж першого півріччя працювати з дітьми в молодшій групі, а щотижня проводити індивідуально-групові заняття з усіма вихованцями ДНЗ. Дітей було поділено на групи, розроблено конспекти ігор-занять на перше півріччя. Для поліпшення засвоєння дітьми лексичного матеріалу вихователем Ю. Єфановою добирається тематика та дидактичний матеріал до кожного заняття з урахуванням теми тижня, передбаченої перспективним плануванням усього освітнього процесу. У другому півріччі з дозволу адміністрації ДНЗ у розклад занять середньої групи № 2 «Рибка» вносяться заняття з риторики, які стають основною формою лінгвориторичної роботи у закладі. Впродовж дня з дітьми проводяться додаткові форми роботи – ігри за циклограмою ігор-занять, етичні бесіди, складання діалогу за поданою вихователем ситуацією, інсценування та ігри-драматизації, сюжетно-рольові ігри. Вихователем Ю. Єфановою добираються та самостійно розроблюються необхідні дидактичні ігри, демонстраційний матеріал.

За модель заняття обирається модель заняття з риторики, запропонована Л. Баландіною, а саме:

I. Ритуал вітання

- Вступна частина – мета, мотив діяльності

II. Мовленнєва розминка

- Рольова гімнастика
- Синтаксичні, орфографічні, лексичні, граматичні вправи
- Вправи на розвиток техніки мовлення (дикція, темп, ритм, тембр, сила і висота голосу)

III. Мовленнєва ситуація (основна частина)

- Вирішення завдань розділу «Розвиток мовлення» (зв'язне мовлення)
- Види розповідей – переказ

IV. Ритуал прощання (заклучна частина)

– Мета: підкреслити свою індивідуальність, навчання груповим навичкам обговорення, відстоювання своєї думки [3].

У січні 2015 року на базі ДНЗ (ясла-садок) № 90 «Волошка» відбувся обласний теоретико-практичний семінар, метою якого стала підготовка дошкільників регіону до участі в Міжрегіональному фестивалі риторичного мистецтва «Заговори, щоб я тебе побачив». Вихователі закладу підготували й продемонстрували колегам Конкурс ораторського мистецтва між вихованцями ДНЗ (ясла-садок) №90 «Волошка», переможців якого залучають до участі у Міжрегіональному фестивалі.

Враховуючи, що вихователі старшої групи «Зірочка» на даний момент мають недостатньо теоретичних знань, практичних навичок та дидактичної бази для проведення зі своїми вихованцями занять з риторики, над розвитком лінгвориторичних здібностей в дітей старшої групи працюють вихователі Ю. Єфанова і С. Чугуєнко. Робота проводиться з дітьми високого рівню комунікативної компетенції в рамках підготовки до участі в садовому конкурсі «Маленький оратор» та Міжрегіональному фестивалі «Заговори, щоб я тебе побачив».

Етапи роботи щодо підготовки до Конкурсу-фестивалю складають:

1-ий крок – індивідуальні заняття з дітьми – 1 раз на тиждень;

2-ий крок – дидактичні ігри, вправи, запропоновані для роботи з дітьми вихователям груп;

3-ий крок – обираючи разом з вихованцями і батьками вихованців тематичних блоків та тем публічних виступів;

4-ий крок – складання тексту виступу, підготовка дітей до промови.

Досвід і результати, отримані педагогами-вихователями творчої групи за 2 роки роботи над розвитком лінгвориторичних здібностей у вихованців закладу (у Міжрегіональному фестивалі взяли участь переможці конкурсу «Маленький оратор» Іван Трещов та Дмитро Фурлет, які отримали II і III місця) доводять, що робота з дітьми повинна бути поступовою (починаючи з молодшого віку, де діти накопичують мовленнєвий, комунікативний, емоційний досвід, та продовжуючи поповнювати й розвивати досвід дітей в середній і старшій групах); комплексною (розвиток усіх складових комунікативної компетенції разом і в усіх видах діяльності дітей); розвивати ораторські здібності дітей в дошкільному закладі не лише на рівні вихователів, а й інших спеціалістів (музичного керівника, педагога-психолога, логопеда).

Виходячи з цього, керівники ДНЗ, завідувач А. Дрозд та методист-психолог С. Мороз, запропонували педагогічному колективу на наступний навчальний рік виділити окремим річним завданням розвиток лінгвориторичних здібностей дітей-вихованців ДНЗ; учасникам творчої групи на третьому етапі лінгвориторичної діяльності закладу розробити форми, методи роботи та матеріал, який допоможе педагогам в роботі щодо розвитку лінгвориторичних здібностей у своїх вихованців, а також матеріал для роботи з батьками; наявний матеріал систематизувати й скласти парціальну програму з розвитку ораторських здібностей дітей дошкільного віку.

Література

1. Дитина в дошкільні роки. Програма розвитку, навчання та виховання / За ред. К. Л. Крутиї. – Запоріжжя, 2000.
2. Куриная, А. Ф. Некоторые вопросы риторизации языкового образования детей старшего дошкольного возраста / А. Ф. Куриная // Дошкільна освіта. – 2009. – № 4 (26). – С. 72 – 76.

3. Курінна, А. Ф. Програма «Риторика для дітей старшого дошкільного віку» й методичні рекомендації до неї / А. Ф. Курінна // Приоритетні напрями роботи дошкільної освіти на 2009 – 2010 навчальний рік : методичний аспект. Випуск восьмий / За наук. ред. К. А. Крутій. – Запоріжжя : Тов «ЛПС» ЛТД, 2009.

4. Куринная, А. Ф. К вопросу формирования риторической личности дошкольника / А. Ф. Куринная // Педагогичні науки та освіта : збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. – Вип. X. : Дошкільна освіта. – Запоріжжя : Акцент Інвест-Трейд, 2012. – С. 92 – 97.

A. I. Drozd, C. V. Moroz

Preschool educational establishment № 90 «Cornflower» of Zaporizhzhye
e-mail: tanya-barysh@yandex.ru

A. F. Kurinaya

Zaporoshshye regional institute of the postgraduate pedagogic education
e-mail: Felixsovna@i.ua

Linguistic-rhetorical personality of children of preschool educational establishments

Keywords: linguistic and rhetorical personality of a pupil, linguistic and rhetorical ability of preschool children, communicative competence, communicative competence criteria of preschool children.

The article focuses on work of creative group of teaching staff of DOW №90 «Cornflower» over the problem solution to the development of kindergarten pupils' linguistic and rhetorical abilities, namely - on the development of different forms and methods of work, didactic material, planning of working with children, criteria of children's communicative competence. In the article the stages of work of the creative group are traced: from the former experience research on this question to the developments of theoretical and practical material for working with pupils and their parents.

УДК 811.161.1:371.315:808.5

Запорожский областной институт последипломного педагогического образования

А. Ф. Куринная

А. Н. Малахова

Запорожский многопрофильный лицей № 99

e-mail: Felixsovna@i.ua

Розвиток комунікативної культури викладача засобами інтерактивних технологій

Ключевые слова: коммуникативная культура, коммуникативный потенциал личности, профессиональная культура преподавателя, интерактивные технологии, процесс гуманизации.

Статья посвящена вопросам технологизации развития коммуникативной культуры преподавателя как составляющей его коммуникативной культуры.

Освіта сьогодні – діяльність, якою для повноцінного соціального існування і самореалізації кожен громадянин повинен займатися протягом всього життя. Виходячи з державних положень, метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу та підвищення його освітнього рівня, максимальної індивідуалізації